

УДК 338.712.4

Т.П.ЮР'ЄВА, канд. екон. наук, О.М.БУРАК

Харківська національна академія міського господарства

БЮДЖЕТНЕ ФІНАНСУВАННЯ СИСТЕМИ ОЗЕЛЕНЕННЯ МІСТ І ЙОГО НЕДОЛІКИ

Наведено існуючий механізм фінансування заходів з озеленення, виявлено його особливості, а також недоліки, усунення яких дозволить прискорити процес реформування даної сфери.

Історично фінансування невиробничої сфери економіки здійснювалось за “залишковим принципом”, але сучасні економічні реалії не принесли змін у механізм виділення коштів. З кожним роком бюджетних коштів на зелені насадження виділяється все менше, а стан рослин погіршується з їх віком. Крім того, коштів, що отримують підприємства з озеленення, вистачає лише на проведення поточного ремонту і утримання зелених насаджень, тобто обсяги ландшафтної реконструкції і капітального ремонту майже відсутні. Необхідно реформувати систему фінансування заходів з озеленення, що забезпечить усунення її недоліків і сприятиме її удосконаленню.

Проблеми в галузі житлово-комунального господарства, в тому числі озеленення і благоустрою, досліджено в роботах Б.М.Данілішина, Г.І.Онищука, Н.Я.Крижанівської, В.П.Кучерявого [4, 5, 7, 8]. Зокрема, питання бюджетного фінансування висвітлено у роботі Т.Д.Таукешевої, О.В.Димченко [6].

Утримання, поточний та капітальний ремонт об'єктів системи озеленення здійснюється за рахунок місцевих бюджетів, а на земельних ділянках, переданих у власність, наданих для користування або оренду – за рахунок коштів їх власників або користувачів відповідно до нормативів, затверджених у встановленому порядку.

Бюджетне фінансування здійснюється на основі положень Бюджетного кодексу України і являє собою безповоротне та безоплатне надання коштів з місцевого бюджету на виконання функцій місцевих органів та забезпечення діяльності бюджетних установ та організацій.

Основним принципом вказаної процедури є фінансування на основі встановлених економічно і науково обґрунтованих нормативів, що повинні визначатися для кожної сфери діяльності [2, 9].

Відповідно до ст.86 Бюджетного кодексу України, розмежування видів видатків між місцевими бюджетами здійснюється на основі принципу субсидіарності з урахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її до безпосереднього споживача [2].

Бюджет складається з коштів загального фонду (ЗФ), коштів спе-

ціального фонду (СФ) [2, с.13] та бюджету розвитку (БР) [2, с.71]. Основні видатки на озеленення здійснюються із загального фонду. В переважній більшості міст України спеціальний фонд і в його складі бюджет розвитку не мають видатків на озеленення. У випадку обслуговування суб'єктами системи озеленення об'єктів природно-заповідного фонду – грошові кошти надходять з Фонду охорони навколишнього природного середовища, який складається з 10084 одиниць регіональних, міських, сільських, селищних фондів.

Окремі витрати за кодом економічної класифікації видатків (КЕКВ) на озеленення у бюджеті міських територіальних утворень передбачені, але розкриття цієї інформації у звітах органів-розпорядників бюджетних коштів зустрічається дуже рідко. Кошти, що виділяються на фінансування об'єктів системи озеленення, входять як складова частина до видатків на “благоустрій міст, сіл, селищ”.

До вказаних видатків також входять кошти на утримання шляхового господарства та зовнішнього міського освітлення. За обсягами коштів, що виділяються переважає цільове фінансування шляхового господарства.

В табл.1 наведено обсяги фінансування видатків благоустрою з 3Ф та СФ [1, 6].

Таблиця 1 – Видатки міських бюджетів України з “Благоустрою міст, сіл, селищ” 2006-2007 рр., грн. (* - відсутні офіційні дані)

Місто	Загальний фонд			Спеціальний фонд		
	план	план з урахуванням змін	факт	план	план з урахуванням змін	факт
1	2	3	4	5	6	7
2006 р.						
Дніпропетровськ	35982,47	*	*	0	*	*
Львів	36815,3	*	*	*	*	*
Суми	16 904	17903,6	17502,3	0	*	*
Одеса	25622,3	*	*	*	*	*
Харків	35 800	*	22922,1	*	*	*
Київ	11 297,90	*	*	5 000,00	*	*
Запоріжжя	22177,5	49765,6	*	*	*	*
Кривий Ріг	22 100	*	*	*	*	*
Луцьк	*	*	*	*	*	*
Хмельницький	6300	*	*	1165,3	*	*
Чернігів	*	4 566	*	*	*	*
Донецьк	44000	40371,0	*	*	*	*
2007 р.						
Дніпропетровськ	44645	*	-	0	*	-

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7
Львів	34745,2	*	-	0	*	-
Одеса	54301,46	*	-	0	*	-
Харків	54293,8	54700,0	-	*	*	-
Рівне	5207,4	*	-	*	*	-
Вінниця	15457,6	*	-	153,9	*	-
Суми	24757	*	-	*	*	-
Севастополь	0	*	-	*	*	-
Донецьк	44511,6	*	-	*	*	-

Фінансування видатків благоустрою в 2006-2007 рр. передбачалося у зростаючих обсягах порівняно з іншими періодами. Перше місце серед територіальних утворень, що виділяють найбільші суми грошових коштів на благоустрій, займає м.Дніпропетровськ. До таких міст також відноситься Львів і Одеса. Але наголошуємо, що зростання коштів на благоустрій не призводить до однозначного підвищення рівня фінансування озеленення, що є негативним чинником.

Видатки на благоустрій, і зокрема на озеленення, у м.Харкові відображено в табл.2.

Таблиця 2 – Динаміка витрат на озеленення м.Харкова
(загальний та спеціальний фонди)

Показник	2002 р.	2003р.	2004р.	2005р.
Витрати на озеленення, млн. грн.	1	1,816	2,453	7,9
Відсоток у видатках на благоустрій, %	5,5	4,3	4,2	5,6

Узагальнюючи дані табл.2, зазначимо, що підтвердилася вищезазначена теза про пріоритетність виділення коштів на інші сфери благоустрою міста. В загальній величині видатків кошти на озеленення не перевищують 6%.

Далі простежимо розподіл коштів на озеленення м.Харкова між його територіальними одиницями в табл.3.

Для аналізу всієї сукупності представлених у табл.3 даних пропонується скласти матрицю рангів за критерієм величин обсягу фінансування території (згідно з ДБН 360-92*, рекомендовано співвідношення озеленої і неозеленої території 50:50 [3]). Дані наведено в табл.4. Аналізуючи дані табл.4, слід зазначити, що в усіх районах міста порушена пропорційність зв'язку між рангами обсягу фінансування озеленення з різних фондів і озеленої території. Пропорційність у даному випадку – умовне співпадіння рангу озеленої території району і рангу коштів відповідних фондів. Якщо застосувати усереднення величин рангів, також не отримуємо пропорційності. Тобто залежність між кі-

лькістю зелених насаджень і коштами, що на них виділяються, простежити важко. Отже, при фактичному виділенні коштів фактор об'єктивної (або нормативної) необхідності в них не враховується, що є серйозним недоліком у розподілі бюджетних коштів.

Таблиця 3 – Бюджетні фонди за районами м. Харкова, тис. грн.

Райони	2004р.		2005 р.		2006 р.	
	ЗФ	СФ	ЗФ	СФ	ЗФ	СФ
Київський	1590	1575,8	1773,8	2233,0	1859,2	3306,7
Дзержинський	1764,8	1283,4	2190,8	1990,7	1529,9	3263,9
Московський	1330,1	1444,4	1697,7	1896,3	1521,3	2848,8
Червонозаводський	781	1317,0	783,9	1745,0	1197,8	2202,8
Комінтернівський	970,6	979,9	785,8	1505,0	972,9	1911,1
Фрунзенський	1729,5	1022,7	2323,7	1306,0	1971,9	1875,2
Жовтневий	1237,2	866,7	1494,7	1110,2	1540,1	1628,5
Орджонікідзевський	1906,6	797,6	1646,0	1003,3	1371,6	1523,8
Ленінський	1138	842,5	1327,2	1016,7	2122,1	1411,7

Таблиця 4 – Характеристика рангів показників за районами м. Харкова

Райони	Рекомендована озеленена територія	ЗФ			СФ		
		2004р.	2005р.	2006р.	2004р.	2005р.	2006р.
Київський	1	4	3	3	1	1	1
Червонозаводський	2	9	9	8	3	4	4
Дзержинський	3	2	2	5	4	2	2
Жовтневий	4	6	6	4	7	7	7
Орджонікідзевський	5	1	5	7	9	9	8
Ленінський	6	7	7	1	8	8	9
Комінтернівський	7	8	8	9	6	5	5
Московський	8	5	4	6	2	3	3
Фрунзенський	9	3	1	2	5	6	6

Як зазначено в Законі України “Про благоустрій населених пунктів”, бюджетні кошти, виділені на озеленення, спрямовують на утримання, поточний і капітальний ремонт зелених насаджень. У досліджених бюджетах кошти на озеленення призначалися для поточного утримання и вибіркового поточного ремонту зелених насаджень. Видатки на капітальний ремонт, закладені у бюджет – майже відсутні.

За даними офіційної звітності, в м.Харкові кошти на капітальний ремонт зелених насаджень виділялися лише в 2003 р. У подібних Харкову містах – Львові і Донецьку витрати на капітальний ремонт склали відповідно 5,3 і 18,2% від видатків на благоустрій, що не гарантує фінансування капітального ремонту саме зелених насаджень. Таким чином, виділення коштів на капітальний ремонт зелених насаджень ще у більш складному становищі, ніж фінансування витрат на їх утримання.

Реформування загальної фінансової системи на початку 90-х рр. XX ст. та її адаптація до ринкових умов негативно вплинули на процеси фінансування системи озеленення міст. Але слід наголосити, що, наприклад, організація формування видатків на фінансування природоохоронних заходів, пов'язаних з відтворення і підтриманням природних ресурсів у належному стані, організована на більш високому рівні. Крім того, цільове міське бюджетне фінансування озеленення мало бути підтримане паралельним фінансуванням суміжних галузей (хоча б і виділенням коштів на об'єкти природно-заповідного фонду), але відсутність узгодженості програм розвитку сфер не дає позитивного сумарного ефекту. Додаткові кошти на озеленення міст також можуть виділятися через бюджет розвитку міста. На 2007 р. даний документ затверджено майже всіма містами України, але в жодному з проаналізованих КЕКВ для об'єктів озеленення не знайдено.

Отже, підсумовуючи виконаний аналіз, можна стверджувати, що наявність майже трьох (з окремим урахуванням бюджету розвитку) фондів міського бюджету не забезпечує належного рівня фінансування зелених насаджень, навіть в умовах проголошеного прагнення до сталого розвитку територій.

Недостатня зваженість економічних рішень і відсутність системного підходу до планування і фінансування розвитку озеленення впливають на якість міського середовища з від'ємним значенням. Критичним фактором розвитку системи озеленення залишається її фінансування з явними методологічними недоліками.

Для подальшого реформування системи озеленення, беручи до уваги довгостроковість її внутрішніх процесів (життєвий цикл рослин), необхідним є перспективне планомірне економічне обґрунтування виділення коштів для даної сфери.

1. Бюджети міст 2006-2007 рр. – режим доступу: Інтернет-сайти міських рад.
2. Бюджетний Кодекс України // Відомості Верховної Ради. – 2001. – №37-38. ст.189.
3. ДБН 360-92*. Містобудування. Планування і забудова міських і сільських поселень. – К.: Укрархбудінформ, 1993.
4. Крижановская Н.Я. Формирование рыночных механизмов функционирования объектов ландшафтной архитектуры в городской среде // Коммунальное хозяйство городов: Науч.-техн. сб. Вып.51. – К.: Техніка, 2003. – С.3-8.
5. Кучерявий В.П. Озеленения населенных місць. – Львів: Світ, 2005. – 456 с.
6. О подходах к формированию основных показателей проекта бюджета города Харькова на 2005-2007 года, стадиях и правилах бюджетного процесса / Под общ. ред. Т.Д.Таукешевой. – Харьков: ХНАГХ, 2007. – 44 с.
7. Онишук Г.І. Проблеми розвитку міського комплексу України: теорія і практика / за ред. С.І.Дрогунцова. – К.: Науковий світ, 2002. – 423 с.
8. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України / За заг. ред. Б.М.Данілішина. – К.: РВПС України, 1999. – 716 с.

9.Юр'єва Т.П. Фінанси підприємств міського господарства. – Харків: ХДАМГ, 2003. – 336 с.

Отримано 14.01.2008

УДК 336.14

Ю.В.СКЛЯРЕНКО

НВП «Інвестор», м.Київ

ЕКОНОМЕТРИЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ КІЛЬКОСТІ СІМЕЙ В УКРАЇНІ, ЯКИМ ПРИЗНАЧЕНО СУБСИДІЇ ЗА ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНІ ПОСЛУГИ

На основі статистичних даних за 2001-2006 рр. за методом найменших квадратів одержано економетричні залежності показника кількості сімей України, яким призначено субсидії, від таких факторів як кількість населення, кількість безробітних та доходи населення по регіонах України. Розраховано також коефіцієнти впливу кожного фактора на цей показник.

У період переходу до ринкових відносин, в Україні є дуже багато сімей, які мають малі доходи і потребують субсидій на комунальні послуги. Визначення кількості таких сімей має велике значення при розрахунках бюджетних витрат. Отже, тема моделювання кількості сімей, яким потрібні субсидії, є актуальною.

Потрібно створити таку економетричну модель, яка б відтворювала кількісну залежність між показником кількості сімей, яким нараховуються субсидії і основними факторами.

На основі створеної моделі кількісної залежності між показником кількості сімей, яким призначаються субсидії від основних факторів необхідно розрахувати коефіцієнти впливу кожного фактору на показник.

У методичних рекомендаціях [1] Науково-дослідного економічного інституту Міністерства економіки України зазначається, що багатогранна економічна політика України потребує значного арсеналу важелів для впливу на хід її реалізації, необхідні плани розвитку регіонів і галузей, програми розвитку держави на перспективу.

Розробки програм економічного і соціального розвитку України та її регіонів повинні стати найважливішою складовою загальної системи державного регулювання економічного і соціального розвитку і дієвим інструментом реалізації економічної політики держави. В роботі [2] наведено основні методи реалізації економетричного і системного підходів до економетричного моделювання економічних процесів, що дає змогу дослідникам економічних процесів використати економіко-статистичні та економіко-математичні методи для створення аде-